دیوانی

درەختی حیکمەت

کەریم دەشتی

شیعر

2002

* ناوی کتێب دیوانی درەختی حیکمەت 2002
* ناوی شاعیر : کەریم دەشتی - -1955 - هەولێر
* ژمارەی سپاردن: 944 ساڵی 2012 هەولێر
* چاپی یەکەم - دەزگای ئاراس 2004 هەولێر
* چاپی دووەم - مەڵبەندی گشتی یەکیەتی نووسەرانی کورد 2012 هەولێر
* ئیمێل karimdashti59@yahoo.com
* ژمارەی مۆبایل 07504512785
* وێنە شاعیر : هێلکاری هونەرمەند محمد اسماعیل
* مافی چاپ و بڵاوکردنەوەو کۆپی و وەرگێڕانی یا دووبارە بڵاوکردنەوەی بۆ هەموو کەسێکە، تەنها مەرجێ کەدەبێ ڕەچاو بکرێت ئەوەیە، نابێ دەسکاری بکرێت، دەنا دەخرێتە ژێر باری یاساییەوە.

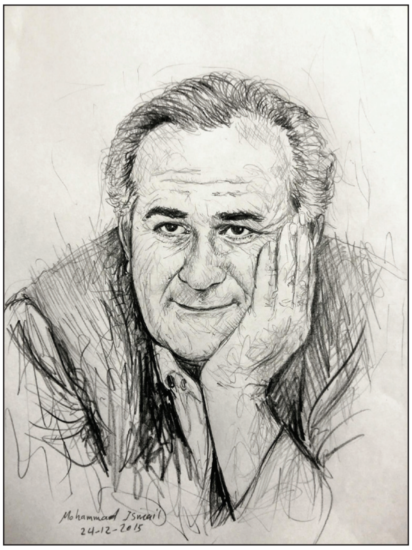
Mohammad Ismail
24-12-2015

کتێبە جوانەکانی قەدەر

بەر لەوەی بگەینەوە باخچەکەی ساوایان
قۆغە جوانەکانمان پڕ لە شیر کەینەوە
بەر لەوەی دوا چایەی ئێوارە
لە نێوان ستوونی دیرۆکیی مەچکۆدا بخۆینەوە
بەر لەوەی لە ژووری دووکەڵدا مەست ببین
قەدەر دێ خۆیمان پێ ناس دەکا و ڕادەبرێ
لە دوور ڕا ڕەفتە ڕەشباوەکەی هەڵدەدا و ون دەبێ
قەدەر هەمیشە بەر لەوەی سپێدان
لەناو زیوە ڕژاوەکانی دارستان
کتێبی دوێنێمان کەینەوە
یا قەیتانی پێڵاوەکانمان توند بکەین
بەر لەوەی بچینە سۆراغی

وێنە سووتاوەکانی ڕۆح

بەر لەوەی بووك ستیانەی خۆی بکاتەوە و
لە چاوەڕوانی گۆدۆدا
ژوور تژی خورپەی دڵ بکا
قەدەر لە پەنجەرەکانەوە دێتە ژوورەوە
وەك خەونێك لە شیر و
کوگایێ لە تیغی بڕندە
وەك سوارێکی ئاورین، سڵاوی خۆی دەکا
وەك برادەرێکی لەمێژینە
لە باوەشمان دەگرێ و لەسەرخۆ
شمشێرەکەی هەڵدەکێشێ

ئەمانەتەکەمان لە سینە دەردەهێنێ
ئەو ئەمانەتەی
مەعریفەیەکی زۆرمان بۆ سووتان و نەماندی
ئەوسا ماڵئاوایی دەکات و
لە دوای خۆی دوو کێلی تەمتوومان جێ دێڵێ
وەك گیای ئەفسوونی بن دەریا
بەر لەوەی دوا پێك هەڵبدەین
دوا لاسکە گوڵی لۆتس لە ئاو دەرێنین
قەدەر دێ وەك ناسیاوێکی زۆر نزیك
بێ ئەوەی کە لە دەرگا بدا دێتە ژوورەوە
بە دەنگی سیحراوی بانگی ئەفسەری ڕۆح دەکا
ئەویش هەموو تانج و نەجمەی فڕێ دەدا و
بێ داکۆکیکردن ئالآی سپی خۆی هەڵدەکا

وەسیەتخامە

بیرکەرەوە، سەختە دەڵێی ژەهری هەلایە
دژوارە وەکو شمشێری دوو تیغە
مەینەتە دەڵێی ئاگرە
کپییە دەڵێی پرسەی ئەبەدییە
وەرسییە دەڵێی زیندانی ڕۆحە
گێژەنە دەڵێی خەرەندی ترسە
ساردە دەڵێی بەفرستانە، مردن
چیتر کتێبە جوانەکانی سەحەر ناکەیتەوە
برادەرەکانت نابینییەوە
گێژەنە، قەت ناگەیتە کەنار ئەیدۆست
ساردە کەس تەوقەت لەگەڵ ناکات
مردن مردن مردن مردن مردن
وەرە با بەینێ ببەستین مردن

که هاتی یەکسەر وەرە
ئەگەر لە کاتی گۆرانی چڕین بووم
لیگەڕێ با تەواوی کەم
ئەگەر لە کۆماری شیعر بووم با دوا وشەم بڵێم
ئەگەر لە کاتی پیاسەی ئێواران بووم
لێگەڕێ با دوا تاڵە قژی دۆستەکەم لە مەچەکم بئاڵێنم
خۆ ئەگەر لە باوەشی دایکم بووم ئەوا یەکسەر
بگەڕێوە و لە دوای خۆت بەهێمنی دەرگاکە داخە
با فرمێسك و باڵۆرەی ہمشواتەوە
چونکە کە هاتی ئیدی تەواو
تەواو تەواو

شکستی گەوهەر

1

کتێبێ بوو، پڕ لە سیحر و ئەفسوون
فریشتە و شەیتان
تژی جوانی و خورافەت
لە خەیاڵ و مەستی و سەفا
لە دەف و نەی
لە نەوای سپێدەی عاشقان
لە تاوس و تابان و تروسکەی سەما
پڕ بوو لە ئەلفابای لەززەت
پڕبوو لە نهێنی خوداوەندەکان و گەمەی باخۆس
پڕ بوو لە ناوی ئەو جاویدانانەی
لەناو خوێنی کتێب دەژیان
کتێبێ بوو هی ڕابردوو
خەونی ژانوسی دەگێڕایەوە
هێ ئێستا
تابۆکانی ئاشکرا دەکرد
ئاگری شی دەکردەوە
هی داهاتوو، کە پڕ بوون لە خەونی یۆتۆپی

2

پەیمانێکی فاوەستی بوو لە میانی پاکی و شەیتان
پارچە گڕێ بوو
شەوقی لە چاوی ئەبەد وەردەگرت
کانیێ بوو گەلگامش مەلەی تیا دەکرد
وەلێ ئەفسووس
لە تاریکە شەوێکی هێجگار خەمگیندا
لەبەردەم ئەشکەوتی سەری ئینسان کوژایەوە
لە ڕەفەی قەڵا بەرزەکان بوو بە خاك و خۆڵ
کەس نەیخوێندەوە
لە پەنجەرەی دوا نهۆمی لەبیرچوونەوە
کەوتە خوارەوە
لەو ڕۆژەوە زەوی بەو پەیمانەوە دەسووڕێ

ئەمیرە جوانەکان

1

ئەمیرە جوانەکان
لە فڕیندا بەدیار دەکەون
لە نیشتنەوەدا ون دەبن
ئەمیرە جوانەکان
لە خەوتندا زیندوو دەبنەوە
لە بێداربوونەوەدا دەمرن
ئەمیرە جوانەکان
لە تووڕەبووندا دەبن بەمانگ
لە هێوربوونەوەدا ئاوا دەبن

2

که ڕاویان دەکەی دەتوێنەوە و دەبن بەهەڵم
که ڕەهاشیان دەکەی ڕۆح دەگرن
له گۆمی گومان مەله دەکەن
لەبەر چاوتا با لوولدەدەن
له خوڕڕەدا وچان دەبەخشن بەجەسته
له تەمتوومان‌دا بانگت دەکەن
له باوبۆراندا دەردەکەون
بەسەر پشتی پڕووشەوە گوزەر دەکەن
ئەمیره جوانەکان

3

ئەمیرە جوانەکان تای بەتەنیابوونی خۆیان
لە شووشە مل باریکەکانی ڕاکی دەکەن و دەیبەشنەوە
کە باڵدەگرن یادەوەری خۆیان
دەسپێرنە دەست عاشقەکان
کە دێنەوە سەر زەوی
دەیانبەنەوە سەردابەکان
جار جارە لە پەنجەرە بەرزەکانەوە
لەتێ جوانی و قاپێ نیگایان بۆ فڕێ دەدەن
ئەمیرە جوانەکان لە جوانیدا گوڵە پەمۆن
کە باڵدەگرن بەدیار دەکەون
کە دێنەوە بۆ تا هەتایە ون دەبن

شاعیر

تۆ چاوبەستەی بن شمشێری دیمۆکلیسی
تۆ سەمەندەرێکی تەنهای ئاسمانی
گۆرانییەکانی خۆت بڵێ و
بچۆرە ناو مەترسییەکانی ڕەهایی
تۆ کەڵە پیاوێکی تا ئەبەد لەبیرکراوی
تۆ غەریبی نێو مێگەلێکی پڕ سامی
تەکانێ بدە برادەر
تا بگەیتەوە ناو سیحری جاویدانی
تۆ کەسێکی بێ نەزیری
تۆ مەخلووقێکی پڕ سەفا و بێ خەڵوەتی
تۆ کوورەکەت بێ ئاگرە
تەنهاتری لە زەمینێکی چۆڵکراو
تۆ دیرۆکت تاشەبەردێکی بن گۆمە

پێکێکی تر هەڵقوڕێنە
با پڵنگی مەستی بتگرێ
تۆ لەنێو ئەم خەراباتە
بەتەنها دیدگا شکدەبەی
ئەوان کە ڕەتبوون ترس قوتی دان
تۆ یاریت بە کتێبی خۆر دەکرد
کە ڕەشەبا بینایی دار کاژی دەچنی
تۆ گەڵا ڕژاوەکانت کۆ دەکردەوە
زۆرم بیر لە تۆ کردۆتەوە
نە ڕۆژێ ویستت مەشخەڵە ئاگرێ بدزیت
نە وچان دەگری لە حەرفێ
تۆ چەند تەنهای ئەی مرۆڤ

بۆ کوێ دەچیت؟ با تەلبەندێکیش تەی بکەی
بپەڕێتەوە ئەوبەری
یا لە کەنارێ سەمای بێهوودەیی بکەی
با گۆرانییەکی خۆشیش بڵێی
خەمگینی سەمای سەردەمە
گریمان ڕزگارت بوو
ئەوسا کەسێ لە دەوروبەرت نەماوە
دەست لە شانەکانت بدا
هەرچەند ڕاکەی
هەر دەگەیتەوە ڕۆحی خۆت
تەنهاتریشی لە جاران
گریمان دەتەوێ سۆراغی کتێبی ڕەهایی بکەی
دەبێ تا ئەبەد خاچت لە دەست بێ
ئای چەند تەنهای ئەی مرۆڤ؟

برۆنزییەکان

با خۆسیترین ڕەنگاڵە بوون
ئەو ئاوێنە سورفلآنەی لە کتێبی بارانەوە
دەڕژانە سەبەتەی زەوی
بەهەشتیترین زێوان بوون
ئەو حیکمەتە سرووتیانەی
لە جوانیتەوە هاتبوون
تەمتوومانی قەدەریان دەڕەواندەوە
ساتە درەوشاوەکان
کۆمەڵە قەرەجێکی یاقووتی بوون
ئاڵترین سترانیان دەچڕی
ڕەشماڵە برۆنزییەکانیان
لە باڵی بەرائەت بوو
ستوونیان لە نووری ئەزەل
بەحەقیقەتیان دەگوت ڕەزی هەتاو
بەو دەست و پەنجانەش دۆزەخ
کە مەمکی هەرماسیان دەگوشی
ئەو ساتانە ڕەمزی یەقین بوون

لەناو باخچەی ئەپیکۆردا
باڵای شمشێر بوون لە تەرازووی داد
کۆمەڵە شاعیرێکی خەمگین بوون
شەوانە بۆ مینا شکاوەکانی یۆتۆپیا دەگریان
ئامێز ئامێز نەویدیان بەمێژوو دەدا
ڕۆژانەش دەچوونەوە مەنفا
لە پەنجەرەکانەوە بۆکێتی
شەبەقیان دەبەشییەوە
ساتە درەوشاوەکان
گوڵە مێلاقەی ئەشق بوون
لە ماڵی کۆتران دەخەوتن
لە حەوشەی کەناریان پرسەیان دادەنا
ساتە برۆنزییەکان
گڵاسێ شەڕابی تەناهی بوون
سەبەتێ ترێی شەراب بوون
سفرەیێ تاوڵی موراد بوون
سەلامەت بن پەڕەسێلکە برۆنزییەکان
کە ناوادە کۆچتان کرد و
ژووری کتێبەکانتان چۆڵکرد
ئەوا من هەمیشە لەژێر تریفەی مانگی تەنها

لەژێر منارە چۆڵەکەی شاری غوربەت
لە پەنجەرە و لە تەك ئاسەوارەکانی مەچکۆ
لەبەر دەرگای قەڵا وەهم کوژەکەی شار
لە لای پەیکەرەکەی زەعیم
لە کن ئاوەکەی کەسك و سۆر
لەلای قەسرەکەی عەتاولا
لە مزگەوتی شێخی چۆلی
وەستاوم و گوڵم پێیە
بخووری نوێژێکی ئەبەدی دادەگیرسێنم
کە میحرابەکەم پڕیەتی لە ژاڵە

کاسەیێك چەنگاڵ

هەموو خەوتوون
پاسەوانەکان، خەفەرەکان
سوارەکان، شەمەنەفەرەکان
پاسەوانەکان: خەوتن بۆ ئەوان
ژەهری چاومانە
خەفەرەکان: خەوتن بۆ ئەوان
کوژانەوەی ئایندەیە
سوارەکان: خەوتن بۆ ئەوان
پاییزی ئەقڵە
شەمەندەفەرەکان: خەوتن بۆ ئەوان
باستێلی ئەبەدییە
پاسەوانەکان ئەو کاتە خەوتن
کە نیشتمان بەتۆزێ ئاگاهی
غەرقی خوێن نەدەبوو
خەفەرەکان کاتێك خەوتن
کە منداڵەکان بەتۆزێ بەزەیی

ئایندەیان دەنەخشاند
سوارەکان کاتێك خەوتن
کە کتێبەکان بەتۆزێ خوێندنەوە
ڕزی نەدەبوون
شەمەنەفەرەکان ئەو کات خەوتن
کە هەموویان لەبەر بارانی مەرگدا
چاوەڕوانی سەفەر بوون
هەموو بێداربوونەوە
پاسەوانەکان، خەفەرەکان
سوارەکان، شەمەنەفەرەکان
پاسەوانەکان کاتێك بێداربوونەوە
کە تەرمی نیشتمانیان بەڕێ دەکرد
خەفەرەکان کاتێك بێداربوونەوە
کە منداڵەکان بەبچووکی سەریان نایەوە
سوارەکان کاتێك بێداربوونەوە
کە ڕەشەبا خۆڵەمێشی کتێبەکانی پەرت دەکرد
شەمەنەفەرەکان کاتێك بەگڕ کەوتن
کە مەرگ هەمووی دروێنە کردین
پاسەوان لەگەڵ تۆمە هەی موخەننەت
نیشتمان موقەددەسە

خەفەر لەگەڵ تۆمە هەی بەد ئەمەك
منداڵەكان هی مەلەكوتی خودان
سوار لەگەڵ تۆمە هەی نەگریس
كتێبەكان كلیلی ئازادین
شەمەنەفەر لەگەڵ تۆمە هەی بەد ڕۆح
هەمووماں سەفەری بووین.

شکانی ئاو

1

ڕەنگە دڵۆپە ئاوێ هەبێ لە پشتی کێوەکانەوە
خۆی بە قەدی چیلکە گیایێ گرتبێ
یا بەسەر شاخی کەڵە مامزێکەوە
خۆی لەبەر خۆر هەڵخستبێ

2

ڕەنگە دڵۆپە ئاوێ هەبێ
لە پشتی کیشوەرەکانەوە
جاویدانی دابێتە نەوڕەسەکان و
حەسرەتی بۆ من نووسیبێ

3

ڕەنگە دڵۆپە ئاوێ هەبێ
تاجیلەی نەمریی پێ بێ و من نەیگەمێ
ئێستێ لەسەر تاشە بەردێکا
یا بەدیار چاوی قڕژاڵا
یاری لەگەڵ ماینی بەحر و تەم بکا

4

زۆرجاران کە قەڵەمەکەم بەکوڵ دەگری

گوێم لە ڕژانی لەپێ ئاو دەبێ

چك چك بەرەو زەوی دەڕژێ

وا هەست دەکەم ئەوە ڕۆحمە هەڵدەڕژێ

دەمەوێ زەمانێ بچمە ناو ئاو

ڕەنگە پەپوولەی ئاوان بم

زەوی هەردوو باڵی گرتووم

ڕێگە نادا بچمە نێو دڵۆپەکانییەوە

لە پشتی شووشەوە هەر دەتگوت گەوهەرە

6

تەمێك بوو لە جوانی ئەو ئاوە

زەمەنێك بوو لە جاویدانی

یا پەیکەری گەڵایێ

کە سەیری شەونمی سوور دەکا

درەختەکە شەو بوو کەوتە سەما

کە مانگی بینی تاجێکە لە ئاو

بەسەر لقێکی قەدیەوە

7

ڕەنگە دڵۆپە ئاوێ هەبێ
لە پشتی کیشوەرەکانەوە
جاویدانی دابێتە نەورەسەکان و
حەسرەتی بۆ من نووسیبێ
یا لە کەنارە دوورەکانی عەدەم
فیردەوسی وەك فەریکە گەنمێ
بەدەنووکی تیتر واسك سپاردبێ
جەخاری بۆ من ناردبێ

8

زۆر جاران گوێم لە خوڕرە ئاوێ دەبێ
دەڵێم هەر ئێستا دەیگەمێ
بەڵام دوورە، هێندە دوورە
بەقەد ئەو تەمە زیوینەی
لەو بەری دەریاکانەوە
دوورتر لە تاقەدارێکی ئەوبەر زەمین

9

وا هەست دەکەم

خوێنمە جێی هێشتووم و نایگەمێ

ئەی ئاو دەرگام لێ بکەوە ئەی ئاو

من ئەوەندە فرمێسکم بۆ تۆ ڕشتووە

تا گیا لەژێر پێم شین بووە

10

ئەی ئاو

پاکیزەییم پێ ببەخشە ئەی ئاو

ئەی ئاویترین جاویدانی

ئەی ئاو بمکەوە هاوڕێی جارانت

کە دڵۆپ، دڵۆپ

دڵۆپ، دڵۆپ

لە چەمەنی ڕۆحم دەنای

ئەی ئاو بمکەوە دۆستی جارانت

کە خوڕ خوڕ، خوڕ خوڕ

هەڵتدەڕشتمە چاوانت

ژنێك له گیا

ژن
ئەی لوئلوئی لالا
یاقووتی شکاو، کە ئاسك مەستی شکانە
ئاقیقی ڕژاو، کە نارسیس غەرقی ئاوێنەی ئاوە
عەتری پژاو، شەوق و شەباقەی برین و بۆ
ڕەزمی نەوا، کە چرۆی زینە وەکو باخی ڕەزانە
لالەنگی زەڵاڵ، گوڵ و گوڵگون
کەفچڕی دەریا، کە تەمەن پیرێکی ڕەهەندە
دەفژەنی باخاتی بەهەشت
گرفە گڕی مسك و مەتاڵ
مەستانە کوڵیك، تەختی هەمایون
ئەشکی مەریای لەعل و تاوس
ساقی یو مەی
ڕەوتی بەهێ
باخۆسی ڕەزم
بەزمی بەڵالوك

بەهرە شیعر
باخی میهر، میهری موغان
ژن
ئەی دولدولی باڵا
تۆ کە دەبانێکی دوو تیغەی
تیغێ جوانی
تا بتوانین بەرگەی بێ هوودەیی بگرین
تیغێ نەی
تا بتوانین خۆمان لە مەرگ حەشاردەین
یا لە خەونی شاپەڕێکی کاغەزینی باڵندەی
یا هەر نەبێ لە قوڕێکی جیاوازی
یا هیچ نەبێ جەستەیەکی دوای هەوەس و
لەززەتێکی ئاگرینی
ناوەندی گەردوون: خۆر نەبوو
ئاتەشگەی ناو جەستەی تۆ بوو
سەوسەنی ڕۆح
گردی دیار
کاخی خەیاڵ
عەرشی موعەللا
دەمێك دەبی بە
سەرچاوەی نایاب ڕەگەزی سەر زەمین

یا کاڵانی شمشێری پڕ لە خوێنی مرۆی باڵا
بە ئەدگار هەر لە خوای ئاو و حیکمەت دەکەی
گەڵا و قەتمەری ناو ماڵی فریشتانی
لە گەردن وەك پڵنگێکی تازە خەوتوو
ژن
ئەی نەی شەکەر و بادەیی فەڕ
عەرعەری عوریان
زۆرم بیر لە تۆ کردۆتەوە
وا تێ دەگەم
تۆ سەختەندازێکی
م ە ح ا ڵ ی
ئەی
ژ
ن

شمشێری ئاوین

ئاوێنەی ئاو بەو هەموو سافییە
بەو هەموو مرواری و سیحری فاڵ
بەو هەموو سێوە لا سوورانە
لە درەختی پەندێکی ئاورین
نەرسۆسی تواندەوە و
جوانییەکانی وەکو فلوت هەڵمژی
کیژۆڵە عاشقەکانی لە ئومێد خنکان
پاشا و مەملەکەتی غەرقی شایی کرد
گەمەیەکی چەند خۆشبوو
داگیرسانی شەوبۆی مناڵی
لە شەڕابی ترێی لاتین و
لە مەستی درەختی تەناوەر
لە لێوارە گەڵا ڕەنگەکانی زین و زەماندا
دوای هەموو جەنگە شووشەییەکانی دەروون
دوای هەموو پێکە خەستەکان
دوای بەجگەرە ئاور ڕێژکراوی نامەکانی

لەناو ئەفسوونی تەمتوومان
بێ گوڵە پەمۆی قوتبی و
بێ شەڕاب
بێ ئەڤین
خاڵی لە زیت و سۆزی ئومێد
بێ نەوڕەسە جوانەکانی سەر قەڵای ئاو
دەگەڕێتەوە ناو مەملەکەتی یادەوەری
ئەو پەڕانە هەڵدەداتەوە
شیر و گەوهەریان لەسەر هەڵبزڕکاوە
ئەو دەرگایانە دەکاتەوە
کە دیلی قفڵی نیگەرانین
دەگەڕێتەوە سەر ئەو نامانەی
هەمیشە مناڵیی بۆی دەهێنا و
مناڵیشی بۆ دەخوێندەوە
تەڵە ژیلەمۆیێ دەخاتە سەر نەرگیلەکەی
بۆ ساتێ دووکەڵی زاتی خۆی هەڵدەکێشێ
چەند بوەیهیمی بوو ئەو دۆستە
دەمێ لە شەهدی شەڕابا مەست دەبوو
دەمێ لە پەرستگا
دەمێ گیا و پڕووشە، دەمێ هەورە تریشقە

قومێ ئاوی یەقین، شەونمێ لە سپێدەی کافوور
ئاگری گومانی تێبەردام
هەورازێ لە دۆزەخ، شەیتانێ لە ڕۆحم تاوی دا
وەك دەنگی ناقووسی شکاوی کەڵێسا
بەللوری ئارامی شکاندم
وەك چڵێ زەیتوونی شەرابی
وەك دڵی شەق شەق بووی بەر کاردێ
وەك شیعر هەڵدەڕژا
چەند دووردرێژ بوو ئەم گەمە تەمرێژە
ئێستاکەش نەوەیەك هەر ماوە
درێژە بەم گەمەیەی من دەدا
ترووسکێ لە کێوی منداڵی
غوربەتم لە ڕەندەی گەڤ دەدا

تاجی جوانی

چوومەوە ناو تەمی تەمەنی بەسەرچووم
کتێبی گریانم کردەوە
چرایێ لە باخی ئیرەمی ڕامان و
ئومێدێ لە سەراب
کتێبی دووەمم کردەوە
سوفیێ لە نارنجی زیکر
زەندیقێ لە سافی خوناوەی بەربەیان
عابیدێ لە قەترانی زوڵم
کتێبێ لە عەشقم کردەوە
شنەیێ لە حەسرەت لەززەتی بابردوو
حەسرەتێ لە شەوقی کوژاوە
لەدیدارتا
تاجەکەت لە جوانی
تەختەکەت لە دڵنیایی مەلستان
شمشێرت لە برووسکەی هەمووان
پەرییە نیلوفەڕییەکان

سپێدان لە دەقی گەڵاوە بانگیان دەکردی
بۆ باڵات دەنووشتانەوە
قەلنەکەتیان بەگیانی نەمری دادەیساند
دەستیشیان لە عەتری ڕوومەتت دەسووتا
سینەیان گەڵاڕێژ دەکردی
ئەڵقەکەت بەخوێنی پەرییەکانی لاتین
لە پەنجەت داگیرسان
دەوروبەر گوڵ بوون گوڵ
گەوهەری نەرگزت بەجێهێشت
کتێبت نایە ناو قەفەزی دیلێتی
شمشێرت لە دڵیان بردە خوار
ئاگری قەلنەکەت لە بخووری تابان بوو
لاتین بەهەموو ئەشقە جوانەکانی
بە هەموو کەڵێسا و باڕەکانی
ئێواران کلیلی نهێنی دنیایان
لەناو دەنکە گوێزێ دادەنا
لە باخ و باخەڵی تۆیان کرد
کاسەی میهر و ڤانیان لە کاسەی چاو دەکرد
لەسەر مێزەکەتیان دادەنا
ئەسپە قەفقاسییەکەتیان

بەعەتری هەناسەی خۆ دەشووشت
لە جەنگەڵەکانەوە شیری شێریان بۆ دەهێنای
هەر بۆ خاتری ئەوەی گێلاسەکەی نیشتمان
تروسکەدار بێ و نەژاکێ
هەر بۆ خاتری ئەوەی
کە شووشەی شەبەقیان نەشکێ
ڕۆحیان دەخستە ناو قەفتەی شمشێر و
بەشانی تۆیان هەڵدەواسی

درەختی حیکمەت

پەنجەرەکانیان شکاند
تا بگەنە باخی هەقیقەت
ڕۆحیان وەك یاقووتێکی درزبردوو
وەهمیان لێ دەچۆڕێتەوە
ئەو تەڵەزمانەی
دەرگای نووریان خستە سەر پشت
تا هزر مەستی سەفاکەن کوژانەوە
ئەو شاعیرانەی سەر بە سەمای زۆربا بوون
تا چەند دێڕێ لە ڕۆحی شکاو دەرباز بکەن
لەناو لەپی سەرابدا خۆیان دۆزییەوە
ئەو برینانەی لەتە سێوێ هەڵیگرتن
لە باخەکاندا ڕزین
ئەو هەیڤە شەوانەی بۆ تاوێ
بە تیلمە هەورێ خۆیان داپۆشی
تا دوو پەیکی عیشق
لەبەر چاوی بەدکاران ون کەن
بەڵام بۆ تا هەتا ئاوا بوون
ئەو چاوانەی خۆیان لە یەخەی ئاسمان دووری

تا بارانی یەقین ببارێ
تا ئەبەد نوقمی گومان بوون
ئەو سەمەندەرانەی لە فڕیندا سووتان
تا لە بەرزاییبا بچریکێنن
لە خۆڵەمێشەکانیان دۆزەخ داگیرسا
ئەو تیشکانەی دابەزینە سەربانی ماڵەکان
تا دڵان تەژی ئەوین کەن
ئاگریان بەردایە دەروون
ئەو شنەبایەی هەڵیکرد
تا تەپوتۆزی گەڵاکان بشواتەوە
بەناچاری هەڵیوەراندن
ئەو کەنیزانەی لە سۆنگەی میهرێکی پاك
دەستیان لە مل کردین
بۆ یەکجاری ئێمەیان خنکاند
ئەو ئازادییەی لە کوچە و کۆڵانە بنبەستەکان
بەدوایدا ڕامان دەکرد و دەتواینەوە
تەسلیمی دەستی دیلی کردین
ئێمە بۆ سەیری تریفەی مانگ
دەچووینە تاقە بەرزەکان
بەڵام لە بناران پیربووین
بۆ ژوانی ئاسکان دەچووینە سێبەری ئاوبارەکان

بەڵام لەوێوە شووشە جوانەکانی ئەوینمان دەشکاند
دەستمان لە ملی خۆشەویستەکامنان دەکرد
بەڵام بۆ ئەبەد هەناسەمان لەبەر بڕین
چەند سادیست بووین
شیعری یاقووتیمان دەنووسی
جوانترین مەلیشمان سەردەبڕی
بەپەلە بووین تا بگەینە کەنار ئاوەکان و
لەوێوە سەیری پەرییەکان بکەین
بەڵام بەمشتێ توورەیی
پەیکەرەکانی جوانیمان چەقۆڕێژ دەکرد
ئەو دەرسانەی سپێدان دەمانخوێندن
ئێواران ڕاومان پێدەکرد
بەتاسووقەوە
دەچووینە بەر ئاگردانەکەی زەردەشت
تا پاك بینەوە لە هەرماس
لە ڕێگە دیواری مەعبەدەکامنان دەبڕی و
خەزنەکامنان دەکۆڵییەوە
ئەو کیژۆڵانەی خۆشمان ویستن
نوقمی ڕقوقینمان کردن
ئەو شمشێرانەی باوامنان نەوە بەنەوە
دێویان پێدەکوشت

ئێمە لاپەڕەکانی ئەقڵمان پێ هەڵدڕین
چەند جیاوازبووین
ئەوان هەمیشە دەگریان تا بەڕاستی پێبکەنن
ئێمە هەمیشە پێدەکەنین تا بەقەستی بگرییێین
ئێستێکەش
ئەو دەفتەرانەی حیکمەتیان تیا نووسرابوو
زەمانێکە خوێنیان لێ دەچۆڕێتەوە

کەمال ئەلمولك

غوربەتی گوندینییەك لە بنی دونیا
ناڵەیەك لە دوور، ڕەنگە باران بێ
شیعرێكی نالی لە ئاستانەی ئەستەنبۆڵ
مەلێك لە ئازادی ڕەها
نەرگزێك لە وەرین
مۆزارتێك لە زیندان
ئەوانە هەموو کەمال مولکن
لەناو کۆشکە جوانەکانی شاژن
کەمال مولك هەمیشە لە ڕاوی جوانی
مەملەکەتێك بوو لە شووشەی هەست
داگیرسا، بۆ تا هەتا نەکوژایەوە
کەچی شا عەباسی سەفەوی
هەموو ددانەکانی وەرین
هەموو ئێسقانەکانی ڕزین
کەمال مولك دەیگوت:
هەر جارەی بیر لە خۆم دەکەمەوە
ئەو هەموو ساڵ و مانگانە
ئەو هەموو ڕۆژ و ساتانە

لەنێو دەر و دیواری شاهاندا
چۆن تێپەڕین و چۆن ڕابردن
نە ئەوان لە جوانی تێربوون
نە منیش لە ڕاوی جوانی بوومەوە
هەندێ جاریش وەڕسیی
دەستی پێ شل دەکرد و دەیگوت
تابلۆکانم بوونەتە خەنجەری سەر دڵم
ڕەنگەکانیان لافاو
چوارچێوەکانیان زیندان
بەڵام ئێستێ هەر هەموویان
دەڵێی چەند لەتە سێوێکی سوور و سپین
لە تەلارەکانی پاشماوەی قاجاردا
وەك ئاگرسوور، سوور، دەچنەوە
ئەی شا
ڕەنگێ نەما لە غەریبیم
ئاسۆیێ نەما لە دیدگام
نەیکەم بەجوانی بۆ تۆ
تۆیێ کە لەمێژە چاوەکانت ئاوی بیناییان چك کردووە
لە چاو کەوتی
هێندە سەیری خوێنی من بکەی لەو ئاسکانە
لە جووڵە کەوتی هێندە ڕۆحم بەو دیوارانە هەڵواسی

بەڵام غەریزەی شاهانەت
لە قوڕی سەر تەرمی مردووان دەچێ
لە لەپ و پۆی شعور نابێتەوە
ئۆخەی دڵم ئازاد بوو ڕەنگە جوانەکان
ئێوە کێڵگەیەك -با- ن بوونەتە میزانی ئەم کەونە
کەمال مولك هەمیشە بەخشندەی جوانی بوو
ئاسکەکانی هەر ئەوێ دەمێ
کە لە پەنجە دەبوونەوە
کە لە دڵ و دەروونی دەهاتنە دەرەوە
تۆڕی شا دەیگرتنەوە
ئاسکێ، دووان، سێیان، دەیان
هەندێ جار شووشەی شاخیان دەشکا و
کرت، کرت، کرت
لە تابلۆ دەڕژانە خوارەوە
کەنیزەکان دەیانکردە ملوانکە
بەرۆکیان دەبووە کەمالگە
ئای ئەو هەموو ئاسکە جوانانە
بۆ دیل دەکەی کەمال مولك؟
کە دەزانی هەر کات لە هەستت دەبنەوە
دەکەونە تۆڕی شا
ئەو هەموو ئاسکە جوانانە

بۆ دیواربەندی دەکەی ئەی شا
کە دەزانی دەتوانن دارستان تەی کەن؟
ئەی شا ئەی شا، ئەی پیرە شا
ئەوانە دارستانێکن لە چۆڕێ شیر
تنۆکێك مودیلیانین هەناسە ساردت دەکەن
کەچی تەلارەکانی پەهلەوی و پارکی ئیرەم
ئێستێش نوقمی لەتە سێوەکانی
پاش پەنجەی کەمال مولکن
ئەی شا ئەی شا، ئەی پیرە شا
بەکامتان بڵێم هەی زاڵم
بەکامتان بڵێم هەی زاڵم
شایەك عاشقی جوانییە و
ئاسکان لە دیواران دەگرێ
کەمالێك جوانی دەخوڵقێنێ
ئاسکان بۆ دیلی ڕاو دەکا
نێوانیان باخچەیەك ترسە و کێڵگەیەك خەمە
نیشتمانێك دیلییە
بەکامتان بڵێم هەی زاڵم؟

* وێنەکێشێکی ئێرانییە - -1481 -7481 8481

باخچەی یەقین

سێوی کوێر:
سەرێکی ئاهەنگەکە لێرە بوو
هەموو ئاهەنگێڕەکان کوێربوون
هەندێکیان بە گۆپاڵێکەوە
لە قورسترین شەڕدا
لە قووڵترین تەئەممولدا بوون
کچێکی کوێر باخێك لە سێو بوو
خۆی و سەبەتێکی نارنجی
عەتری دالیای دەبەشییەوە
فلووتژەنێ خوێنی لێ دەچۆڕا
بخووری ئایندەی دادەگیرساند
سەرێکی ئاهەنگەکە لێرە بوو

شەریف پاشا :
جانتاكەی پڕ بوو لە كولتوور
لە بۆینباغی مەدەنییەت
لە حەرفی كێشەیێكی ئاڵۆز
كۆنگرەی پاریس جوانترین پەساپۆرتی پێدا
لە سێبەرنامەی سیڤەردا
بۆینباغ و پەساپۆرتەكەیان لێ سەندەوە
خۆی و كێشەكەی بەتەنیا
لە ئەشكەوتێكی سەدەی بیستەمدا مایەوە

داوەت :

داوەتێ بوو لە خوانی شەترەنج
بازیکەرەکان لە کوشندەترین گوماندا
تەوقەیان لەگەڵ سەربازەکان دەکرد
لە بەخشندەترین یەقیندا
ژەهریان لە قاوەی مەلیك دەکرد

پشوو :

جەنگ تەواوبوو، بەڵام ئاڵووشی تۆڵە دەیهاڕین
جەنگاوەرەکان پەکیان کەوتبوو
لەبەر دەرگا، لە پەنجەرە، لەبن دیواران
لە شۆستە و شەقامەکان
بەسەر پشتی کورسییە لەعنەتییەکان
سەیری دنیایان دەکرد
پەشیمانی چاوی پێ دادەخستن.

نێرڤانا

ئەی مەلیك مەلیکی وەردی خوێن
مەلیکی شەونمی دارستان
مەلیکی مێژووی بێ ناونیشان
مەلیکی خەندەی گەش
مەلیکی باران و هەم گریان
مەلێکم لە دڵ هەڵکورماوە
مەینەتی لە بن باڵیدایە
مەیخۆرێ، وەڕسیی سەد ساڵی ئینجیلی نۆشیبێ
مانۆری بۆ خاچی ئەبەدی نووسیوە
مەندێکە لەسەر سفرەی ویقار
مەرجێکە لەسەر خوێنی کتێب
ئەی مەلیك مەلیکی ئاگردانی ئایین
مەلیکی سرووت و برینم

مەلیکی سەر تەختی خەنین و گرینم
مەلیکی نێرڤانا و عیشقی ئاڵ
ماتاڤ بە بۆ بیابانی ڕۆحم
ماسوولکەی ئەزەلی دەقم بە
مانگێکی شیعر بە لە دیقەت
ماشەرەی پڕووشکی عیشقم بە
ماپۆسانی دڵم لە زیندان ڕزگارکە
ئەی مەلیك مەلیکی ناو تەمتوومان
مەلیکی میهر و جان
مەلیکی بێ دەنگی و دلۆڤان، مەلیکی بەفر و با

مامشی پرسەی ئازیزانم بکە چەپکێ نەوا
مارانگاز لە خشپەی گەڵایێ
ئەندێشەی نەهەنگی دوور دەکا
ماپۆکی پڵنگ و داڵی تووش لە سەفای گیر دەبێ
ئەی مەلیك ئەی دۆستی بوزاییم
ئەی تەونی ئایندەم
ئەی گەورەم
ئەی باخی ئیرەم و مەشها صەفێ
مەی بەرگەفێ
فێنکی ئەلەندەی دوعاییکم دەوێ
مەراقم بخاتە ناو لەپ و
مەزەندەی شکاوم سارێژکا
مەرکانەی ئومێدم تەقەت کا
ئەی مەلیك، مەلیکی وەردی خوێن
مەلیکی ئاگردانی ئایین
مەلیکی ناو تەمتوومان
ئەی دۆستی بوزاییم

تەوتەم

کردم بەمانگ دڵم خۆش بوو شکاندم
کردم بەدرەخت کە هەتاو هات هەڵمپاچی
پەرستگاییێکم لە گوناه بۆ هەڵنایەوە
باخێك لە نوورم بۆ وێران کرد
خوێنم کردە پەرداخێ لە سپیی سپێدە
چەپکێ ڕەشەبام خستە ناو سەفا
لە هەر پارچەیێ ڕۆحێك باڵیگرت
لە هەر گەڵایێ مەلێ هەڵفڕی
لە هەر تیشکێکی ئەم نوورە جوانە مۆمێك داگیرسا
لە هەر دڵۆپێ لەم خوێنە سوورە گوڵێك گەشاوە
لە هەر تەوژمێ لەم ڕەشەبایە پرووشەیێ گریا
پارچەکانی مانگی شکاوم کۆکردەوە
درەختەکەم چاندەوە
پەرستگاکەم پاك کردەوە
باخی نوورم ئاو دایەوە
ڕەشەبام ناردەوە شوێنی خۆی
نە مانگ بۆوە مانگی جاران
نە درەختیش لقوپۆپی دا

نەپەرستگا خاوێن بۆوە
نە باخی نوور گەش هەڵگەڕا
نە ڕەشەباش گەڕایەوە
ئەوەی من کردم تەوتەم بوو
کە تەوتەمیش ورد و خاشبوو
چەمکی جارانی نامێنێ

شکست

سەدەی یەکەم بوو کە بینیم
گەڵای مەشاعییەت دەوەری
ئەو دارستانی تەی دەکرد
تا شەڕە جەستەی ئاسکان بەدی بکا و پێدەکەنێ
سەدەی دووەم بوو کە بینیم
دەستی مارکۆپۆلۆی دەگرت سەفەری
لێدەتکایەوە و پێدەکەنی
سەدەی سێهەم بوو کە بینیم
لەژێر کەپرەکەی کرۆسۆ تەنهایی خۆی
دەچنییەوە و پێدەکەنی
سەدەی چوارەم بوو کە بینیم
تازە لە وەهمی کەشتی نوح دادەبەزی و پێدەکەنی
سەدەی پێنجەم بوو کە بینیم بۆ تۆڵەی باوکی
پاڵتۆکەی ئومروئولقەیسی دەنەخشاند و پێدەکەنی
سەدەی شەشەم بوو کە بینیم، لەگەڵ ڕابەری کۆیلەکان
ڕەسمی بەیداخیان دەکرد و کتێبی بوزایان دەخوێندەوە
سەدەی حەوتەم بوو کە بینیم
بەجلێکی خوێناوی شکستبارەوە

لە کۆمۆنەی پاریس دەگەڕایەوە
شووشە شەڕابێك و چەند پارچە نانێکی
لە دەستا بوو پێدەکەنی
سەدەی هەشتەم بوو کە بینیم
ماندوو لەگەڵ فاسکۆدی گاما
باسی تاعوونەکەی سەر ڕووباری مەسی سپی و
کوانووی کوژاوەی نەهری دەکردو پێدەکەنی
سەدەی نۆیەم بوو کە بینیم
بەتەنها ملی نابووە بەر ملی لەشکری فتوحات و
پێدەکەنی
سەدەی دەیەم بوو کە بینیم بە لالووتی
لەگەڵ سەلاحەدین باسی شمشێری دوو تیغە و
خەنجەرەکەی دواوەی دەکرد و پێدەکەنی
سەدەی یازدەم بوو کە بینیم
لەگەڵ تۆماس مۆر و فارابی
دەچوونەوە نێو یۆتۆپیا و پێدەکەنی
سەدەی دوازدەم بوو کە بینیم تەختە مە قسەلەکەی
ڕۆبسپێری
تووڕ هەڵدەدا و پێدەکەنی
سەدەی سێزدەم بوو کە بینیم
لە شوورەی دەوری قەڵا بەسەر سینەی

ئەسکەندەرەوە گوتاری شکستی دەنووسییەوە و
بەهیلاکی پێدەکەنی
سەدەی چواردەم بوو
کە بینیم سواری
ملی لویسی شازدەم بووبوو بە
ئەکلیریك پێدەکەنی
سەدەی پازدەم بوو کە بینیم
ئەستەرلابێکی کۆنینەی لە دەستا بوو
بەماڵەکەی خۆی نەدەکەوت
کە گەورەترین ئەشکەوتی ئاسیا بوو، پێدەکەنی
سەدەی شازدەم بوو کە بینیم
لەگەڵ هاملێتی شەکسپیر
باسی گومانی نەتەوەیان دەکرد و پێدەکەنی
سەدەی حەڤدەم بوو کە بینیم
کتێبی شۆڕشی فەڕەنسای دەخوێندەوە و
تەرمی دانتۆنی لە کۆڵا بوو پێدەکەنی
سەدەی هەژدەم بوو کە بینیم
شووشەی سەری خۆی دەشکاندو پێدەکەنی
سەدەی نۆزدەم بوو کە بینیم
مانیفێستی کۆمۆنیستی دەخوێندەوە
مەهاباد و لەشکری سووری تیا نەبوو پێدەکەنی

سەدەی بیستەم بوو کە بینیم
سەیری شۆڕشگێڕەکانی دەکرد پاساو بۆ
خەنجەرەکەی پرۆتس دەهێننەوە و
نوێخوازەکان پاڵتۆی سەلەفییەتیان
لەبەر دەکرد بەحەسرەتەوە دەگریا
منیش لەسەرەوە بەهەمان ڕێ،
ئەو ڕێیانەی دەچوونەوە سەردۆزەخەکەی دانتی
گەڕامەوە
سواری پاپۆڕە شڕەکەی سەدەی نۆزدەهەم بووم
لە سووچێکا بینیم، خەمەکانی خۆی دەژمێرێ
باسی بەلشەویك دەکا و سەرسام بووە
پەیتونەکەی سەدەی هەژدەمم دۆزیەوە و
گەڕامەوە لە دوورەوە بینیم
سەیری کوپەی شکاوی بەهاکان دەکا و
بەدیار قەتڵوعامی ئەرمەن سەرسام بووە
دەستم کردە ملی سەدەی حەڤدەم گوتم، با بچینەوە
دەشتایی
بینیم لە پەنای درەختێکی چەماوە
دەفتەری یاداشتەکانی دەسووتێنێ و سەرسام بووە
لە گوندێکی سەدەی شازدەم ویستم بحەسێمەوە

بینیم بەدیار قەڵای ڕماوی میدیادا
سەیری پەیکەرەکەی کوروش دەکا و سەرسام بووە
لەسەر کەناری سەدەی پازدەم دا
گالیگۆلا لە بانکی خوێن دەهاتەوە
ئەوم بینی ئاگر لە چاوی هەڵدەڕژا سەرسام بووە
لە ئاهەنگی سووتانی کتێبی سەدەی چواردەم
تازە بەهار خونچەی دەدا
بینیم باسی زستانی ئەقڵ دەکا و سەرسام بووە
چوومەوە نێو دوا ڕۆژەکانی سەدەی سێزدەم
بینیم کتێبەکەی حەللاجی پێ بوو
سوڵتانەکانی بەردباران دەکرد، سەرسام بووە
لە پرسەی کتێبەکەی عبدالخالق دانیشتبووم
کە سەدەی دوازدەهەم بوو
بینیم ڕیشێکی تەڵخ و دەستکردی
دەسووتاندو سەرسام بووە
سەدەی یازدەم بوو بیابانێ نائومێدی لە دڵ نابوو
کە لە سەدەی دەیەم نزیك بوومەوە
لە دوورەوە دیاربوو لە تابلۆی
پاییزی دڕندانی گۆیادا ڕاماوە و سەرسام بووە
بەپەلە چوومە ناو خەتی سەدەی نۆیەم
ئێوارە بوو بینیم بەسەر دوندێکی دەرسیمدا

سەیری دەروێشەکانی زەردەشت دەکا و
لە ئاگردانی خۆرەتاو سەرسام بووە
دڵم توند بوو کە خۆم لەناو بەندیخانەکانی
سەدەی هەشتەمدا دۆزییەوە
بینیم لە پەنجەرەوە دەڕوانێتە ئەو مەلانەی
لە ئاسمانی شین هەڵدەفڕن
بەدەم شیعرەکەی ئازادی ئەراگۆندا سەرسام بووە
بانگی هاوەڵەکەم دەکرد کە سەدەی حەوت ڕاینەگرتم
بینیم خۆی ومەولانا و نالی لە کونجی مەنفای غوربەتا
لە زیکر و فیکری خاکا بوون سەرسام بووە
وەکو تیرەی بەربووی کەوان ڕامکردە نێو
سەدەی شەش بوو شکایەتم لەبەختی خۆم دەکرد
بینیم چراکەی دیوژین دەشکێنێ و سەرسام بووە
کەوتمە سەر ڕۆمانی سەدەی پێنجەم، دیاربوو
ڕاسکۆلینکۆف
تەوری حەقیقەت دەشکێنێ و سەرسام بووە
هاوڕێکەم لە سروودەکەی ناڵەی نەیدا
منی بردەوە سەدەی چوار
ینیم تازە زنجیرەکەی تراژیك
دەکاتەوە و سەرسام بووە
سەدەی سێهەم بوو لەبەر دەرکی سەرا

بینیم خوێنی سەر شووشەی
یادگارییەکانی دەسڕییەوە
تنۆك تنۆك فرمێسکی دێتە خوارەوە
لەناو دەروازەی سەدەی دووەم
گوڵی نەمری دەژاکاند، سەرسام بووە
کە گەیشتمەوە سەدەی یەك هاوارم کرد ئەیدۆست
ئاگری شۆڕش کوژایەوە
بینیم بەسەرسامی بانگی کردم و چووینە سەر گردەکەی
بابان
لە دوورەوە بەیەکەوە سەیری سەرابمان دەکرد
سەراب ، سەراب ، سەراب

تێبینی: لەم شیعرەدا مێژوو پەرش و بڵاوبۆتەوە و
جێگۆڕکێی پێ کراوە.

درەختی دروود

خەونێك بوو
ئاگر بۆ دڵۆپ دڵۆپ ئاوی دەنووسییەوە
نامەیێك بوو با بۆ گوڵە هەرمێکانی دەبرد
تەمێك بوو بە باوەشێ بارانەوە
بۆ سەفەر دەچوو
ڕەوە مەلێ لەناو تەرزەدا
گیای نەمرییان بۆ چیا دەبرد
پریاسکێ پڕ بوو لە گەڵا و گوڵ
تازە لە گەردەنی بەهار ڕژابوون
هەنگاوێکم لە خۆرهەڵات گۆرانی بۆ فاتیمە دەچڕی
یەکێکیشم لە خۆراوا
شوێن پێی گوڵەکانی بۆدلێری دەدۆزییەوە
ئامۆژگارییەکانم چەخماخە بوون
منالان ئاگریان پێ لە خەرمانەی زوڵم دەدا
خەرەندەکانی سەریان بە کتێبی ئاڵ پڕ دەکردەوە
سواری پشتی ڕستەکانی دەبوون
دەچوونەوە باخچەکەی میدیا
ئەو باخچەیەی بە باوەش گوڵی

بۆ سەر زەوی دەبەشییەوە
خۆی تاقە گوڵێکی بۆ نەمایەوە
نەیانبینی تەنها ئەو کاتەی
چوونەوە سەر قەڵاکانی مێژوو
کە هێشتا بۆن و بەرامەی
تاج و شمشێری لێدەهات
ئەو قەڵایانەی دیاربوون و دیار نەبوون
بە ئاستەم فەنەرەکانی بەسەر منارەکانی بابلەوە
هێمای سووتانی کتێبخانەکانیان دەدا
لەوێ بەدەنگی بەرز هاواریان دەکرد
ئەی پیر، پیری حیکمەت و ڕێبازی ڕووناهی
فێرمان بکە چۆن لە بەندەرەکەی داڵانپەڕ
بەکەشتییە سەرخۆشەکەی رامبۆ
نوقمی شیعر بووین
هاواریان دەکر
ئەی پیر ئەوە چ سەمایێ بوو
منالّەکانت پێگەورە کرد
گەورەکانت پێ کردەوە منالّ؟
ئەو هەموو زۆربایەت دا بە وجوود
ئەو کات من لە قەراغ ڕووبارە خەمگینەکانی سیوەیلدا
کە غیلمانەکانی لە کاغەز بوون و کچەکانیشی لە پەری

لەناو چرپە پڕ لە گەڵا پرتەقاڵەکانی مەستوورەدا
کە ئەردەڵانی لەناو عەشقدا
شەلاڵی مەستی دەکرد
خەریکی سەفەر بووم
بەسەر ئاوازەکانی داود بۆ ستانبۆڵ
تا لە ئاستانەی کەشیدە پڕ لەجادووەکانی سووڵتاندا
تەڵەسمی هەزار ساڵەی خۆمان بکەمەوە
هاوارم دەکرد
ئەی پیر تۆزێ سەبرکە هێشتاکە
کتێبە جوانەکانی خۆم تەواو نەکردووە
کە بێنازترین مناڵن لەناو باراندا
ئەی پیر هێشتا زووە دوا پێکم هەڵنەداوە
دونیا نوقمی حەقیقەت کا
لێگەڕێ با چرایێ داگیرسێنم
دەرگا ببەخشێتەوە قەڵاکان
ئەو قەڵایانەی لەوەتەی هەین
لێیان دادەبەزین و بۆ هەرگیر ناگەڕێینەوە
تۆ نوورێکی لە مسك
شەوقێکی لە شمشێر
یاقووتێکی لە بێداری
قەدەرێکی لە سیحر و تەم

بەم هەموو گەرمی و سەرمەستییە مەلە
لەنێو باخی گومان مەکە ژەهری هەلایە
بچۆرە ناو ئاوێنەی سەما
سەمایێ لە شەونم و شەونمێ لە شەوبۆ
تۆ پەیکەرێکی لە نیگەرانی
تەمەنێکی لە ڕامان
بگەڕێوە لیرەی یادەکانت دەبریسکێنەوە
تۆ دەفڕەنی ئومێد و
فلوتڕێژی خەمباری
تاوێکی لە باران
ڕێژنەییێکی لە عەتر
بیرم دێ کە یەکەم جار
لەگەڵ مانگ سەفەرمان کرد
لەناو گەڵایێ ئاهەنگمان گێڕا
قەدی درەخت دەگریا
ئەوسا تۆ لکە گیایێ بووی لە خوناو
دڵۆپە فرمێسکێ بووی بەسەر پەڕی تاووس
ئێستا پەنجەرەییێکی لە دیوانە شیعری ئاوابوون
چەند دڵۆپە حەسرەتێکی
بەسەر کڵپەی زەمەنەوە
لەو دەمانەی کە نەواییێکی حەزین دێ

له موناجاتی سەحەردا
شەوێکی لە مەیخانەکانی ئەندەلووس
لە قەتارەی مەولەویدا سەرخۆش دەبی
هەستەوە سەرپێیەکانت
تا دونیا ببینی ئەیدۆست
نەوەکا ناڵەی نەوایێ ببیستی و تا ئەبەد ژێر نەبیتەوە
کە عەتری ئەشق پڕژا تازە کۆناکرێتەوە
مەڕۆ تەمە با لە چاو ون نەبیت،
ئۆدیسە تا ئێستاش نەگەڕاوەتەوە
یادستان گۆڕێکی دژوارە ئەگەر بەدوای حیکمەتەوەی
کە سەرزەمین خاڵی بووە لە حیکمەت
دوورە هێجگار دوورە ئەو شارەی بۆ دەگەڕێی
دیارە و دیار نییە
ئەو شارە کە باخ و باخاتی زۆرترە لە حەسرەت

لەوانم چاوپێکەوتن

لێرە ڕەتبوون
جووتێ گەوهەر، سەفەریان بۆ ناو قەدەر بوو
شکان لەنێو شیری سەفا
جووتێ ئەڵماس، مرازیان مەرقەدی ڕۆح بوو
لەنێو گۆڕەکاندا ون بوون
جووتێ جەستە، ئومێدیان یۆتۆپیا بوو
ئاگری زیوەس قووتی دان
جووتێ بەللوری ئەشکەوتان
ترووسکیان لەپی زەردەشت بوو
زناری کەمەریان سووتا
نوقم بوون لەناو ئاماژە
جووتێ شمشێر، تێنووی جەستەی حەقیقەت بوون
سوور هەڵگەڕان لە تریفە
بێرە ڕەتبوون
جووتێ برین، دەگەڕانەوە ناو چەقۆ
ئازاریان تا سەر تابووت بوو
جووتێ مەرهەم، هەڵدەپڕژانە سەر مێژوو
کە تۆزێ غوربەت ڕماندی

جووتێ خەون، دەچوونەوە بۆ لای بوزا
لە مەرکانەکەی هیندۆسا بخۆنەوە
جووتێ مێژوو، یەکیان سپی ئەوی تر ڕەش
دوو ئەتڵەسی نامرادی
جووتێ دیوانی مەولەوی، پڕبوون لە قەتارەی حوزن
دایانە شەققەی باڵ فڕین
لێرە ڕەتبوون
جووتێ شەپۆل، لە ڕووبار هەڵگەڕانەوە
لە تەك گوڵی بۆتان مردن
جووتێ کانی، بۆ لای دەریا وەکو هەڵم بوون بەباران
جووتێ شاعیر، یەکیان ڕیا یەکیان تابان
جووتێ عاشق، دەچوونەوە ناو نێرڤانا
بێرە ڕەت بوون
جووتێ پێڵاو، دوو جەستە لە بەها شۆراو
کوورەی ڕقیان دەبەشییەوە
جووتێ شەریك، چەند فێڵێك و سەبەتێ خوێن
دونیا سوور سوور هەڵدەگەڕا
جووتێ باز، قەنناسێك لە تەم
لە شەختەی گومانی گرتن
جووتێ شەیتان، قەدەری کەونیان دەسووڕان
جووتێ ویژدان، باوەشێ میهر

بوون بەحیکمەتی بێ میسال
لێرە ونبوون
جووتێ پاکی، بوون بەپەیکەری یادگار
شکان لە ترۆپکی بابان
جووتێ لە زات و لە جورئەت، دەستەمۆیی ڕایتەکاندن
چوونەوە ناو باخی مەرگ
جووتێ لە بەها و لە پایە، ڕۆژگار هاڕینی وەك بەرداش
بوون بە یادگاری چوار چرا
جووتێ لە ئەشقی پەرستگا، ئارمووشی ئامون داپۆشین
تۆپەکەی میریان کردەوە
لێرە ونبوون
جووتێ لە تریقانەوەی منالّی، پیری دەستی پێ شلکردن
پێکی ئاسۆ دەخۆنەوە
جووتێ لە دەرسیمی تازە، کەوتنەوە ناو زمانی لالّ
لەناو تابووتی ئاماژە
جووتێ لە ڕەندی و پیاوەتی، شەکەتی وێرانی کردن
وا کتێبی بێ هوودەیی دەنووسنەوە
جووتێ باوەش، پڕبوون لە خەنجەر و شەوبۆ
نامۆبوون لە شارستانی
لێرە ونبوون جووتێ لە میهری ئاسمانی
لە دووکەڵی گوناهاندا توانەوە

ئێستا لە مەداری باشوور با مەزاریان دەشواتەوە
جووتێ لە زانستی باڵابەرز
نوقمبوون لە زەین کوێری
ئێستا لە حوجرەی سەرەتان
جووتێ سەدای هەنگویناوی
کەوتنەوە سەر ژەهری هەلا
جەستەیان بوو بەنیلۆفەڕ
جووتێ لە تەونی ئاییندە
لە دەریالووشی ئێستا ئاسێ بوون
هەلەکە سەما ڕایگرتوون
جووتێ لە نەخشەی کیانێ، گۆڕدرایەوە
بەزەمبیلێ لە ترس و سام
لێرە ونبوون
جووتێ لە قافیەکەی نالی
شێوا لەناو تای نەفامی
مەخابن بوو بە ئەزەلیان
جووتێ چیرۆکی دەرسیم
پڕ لە هەڵەی زمانەوانی
غەریبن لە پەڕی مێژوو
جووتێ لە پرووشەی ئاگریداغ
لە شەبەقی خوێندا گوم بوو

کەس بەدادیان ڕانەگەیی
جووتێ لە بەندەکەی سیڤەر
کەوتنە بەر مەقاشی زەمەن
دەیانزانی گەورە دەبن
جووتێ لە درەختی ئەزەل
وەرین لەناو نەهامەتی
تاقە برینی سەر زەمین بوون
لەوانم چاوپێکەوتن

شەممەکان

شەممە چوومەوە دەشتە مەرجانییەکانی جاران
گۆرانییەکم چڕی لە سیبیریا تەمی مەنفای ڕەواندەوە
یەکشەممە لە بەرهەیوانی ماڵەکەم
لە تەیراوە پشییە خەوێکم کرد
لەسەر دیوارەکانی باستێل قۆڵبەست کرام
دووشەممە چوومەوە سەر گۆڕەپانەکەی ئاوبار
تازە خەڵك لە سەیران دەچوونەوە
لە بن میترۆکانی بەرلین خستمیانە قەفەزی تاوان
سێ شەممە سەرێکی زاهیدەی خوشکم دا
داوام لێکرد چاییێکم بۆ چێکات
بۆنی قەڵەمەکەی باوکمی لێ بێ
لە کاتدراڵی فاتیکان فەرشێکیان لێ چنییەوە
چوارشەممە جەژن بوو
هەموو هاوڕێ کۆنەکانم کۆکردەوە
چووینەوە بن لەیلوگەکانی قەبرستانی چراغ
سواری هەمان پەستەکەی بەر لە چل ساڵان بووینەوە
هەریەکە و بەتیلمە دەفلسێ
دەچووینەوە یۆتۆپیای عەنکاوە

له باخی لێوار شەقامەکانی ڤیەننادا بوو بە فرمێسك
پێنج شەممە: بەدایکمم گوت کە ناوی
عائشە عبدوڵڵا کارەسوڵە
توخوا بۆ دواجار دەستم بگرە و
بابچینەوە ماڵی پلکم ڕەحیم
بەڵکو نوقڵەکەی جارانم بداتەوە
لە گەڕەکە میللییەکانی سوریا
بوو بەغەریبی و بەشرایەوە
ڕۆژی جومعە هەر شەش ڕۆژەکەی ڕابردووم خوێندەوە
شەممەیان: نامەیەك بوو
تەمی مەنفای سیبریای تیا
هاتبووە خەونی گۆرانییەکەی من
یەکشەممەیان: تەزووێ بوو
یادگاریم بوون لە ژوورەکانی عومر دیل کرابوون
دووشەممەیان: لەززەتێ بوو
پیری هەوەسی پێ هەڵچنی بووم
سێ شەممەیان: خەونێ بوو
مەیدانێك ئایدیای تیادا پیر دەبوو
چوارشەممەیان
لەرزینێ بوو منداڵیم فرمێسکی پێ باراندم
پێنج شەممەیان: تریفەیێکی وێڵ بوو

تەنهایی بوو ڕۆحی لە سێدارە دابووم
جومعەکەشی: کابووسێ بوو
لە دەفتەرێکی خەت شاشی غەمگین دەچوو
شەممەی بەئاگر نووسیبوو
یەکشەممەی بە نوور
دووشەممەی بەشیر نووسیبوو
سێ شەممەی بەتیر
چوارشەممەی بەگوڵ نووسیبوو
پێنج شەممە بە شەڕاب
جومعەکەشی بەدووکەڵێکی سپی غەمگین
لە شەممەم پرسی ئەی کوانووی زەردەشت
دڵم تەنگە چی بەپیری دڵم بڵێم تا نەختێ هێور بێتەوە
بەیەکشەممەم گوت ئەی پەناگای خوداوەندی
عومرم پڕ بووە لە زوڵمەت
ناسکی پڕووشکێکم پێ ببەخشە
لە دووشەممەم پرسی ئەی پەرستگای مناڵی
چاوم تاری بوو سۆماییم داهات
تروسکێ بیناییم پێببەخشە
بەسێ شەممەم گوت ئەی پەیکی کەڵکوژ
کەی هەردوو چاوی ئاسك گڕت تێ بەردەدا
لە چوارشەممەم پرسی ئەی باخی ئیرەم

دڵم لە عیشق چکی کرد تۆزێ دڵنەواییم کە
بەپێنج شەممەم گوت ئەی خەڵوەتگای باخۆسی
وەڕسی گیانی تەنیوم وەرە ئاگاییم وێران کە
لە جومعەم پرسی ئەی لێوارەی دۆزەخ
بریا چەند مانگێ سەفەرت دەکرد
دووبارە کوکوختیەکەم دەستی بەخوێندن کرد
هەموو ڕۆژەکان لە گمەیا توانەوە

پیاوەکانی جەنگەڵ

لە سپێدەی خوێن و لە یەقینی ژەنگ و ژاری ئایدیاوە
لە پشت شووشەی شەو گرتووی شەوستانەوە بانگم کرد
کە هێشتا کازێوە
سەری بوتڵی سەفای نەشکاندبوو
بۆ سەر مێزی چەقۆ
درەختی مەرگ کفنی نەبەخشیبوو بەئەمیری گومان
هێشتا نەفرەتی خێڵ نەتکابووە سەر جەستەی پاکیزەیی
ئەوسا یەکەم قەترەی خوێنی براکان
لە ژێر تیشکی خۆرەتاودا
بەسەر ئاگردانی مێژوو دەبریسکایەوە
یەکەم تیلمە نانی لە شەراب هەڵاتووی مەسیح
ڕەمزی تەوقەی جوانی بوو
لەو ڕۆژەوە زەوی داخرا و دەرگای جەنگەڵەکان بوونەوە
لە دوورترین قەڵای ژاڵە و چەمی ژەهرەوە هەڵدەکەن
لە تاریکترین ئەشکەوت و لە سامناکترین
جۆگەلەی خوێن و خیزاو
لە کەڤنارترین جەنگەڵی ڕەشەتای زەین ڕێدەکەن
دەمار دەمار جەستەی سپی نیلۆفەر و

ڕێ ڕێ درەختی ڕۆحی گەش هەڵدەپاچن
لە ناوەختەوە، لە تاریکە شەوانی درەنگ و
لە کازێوان، لە چلەی زستانانەوە ڕادێن
وەك چەند ڕۆحێکی ئەبەنووسی و
چەندین هەزار ڕوخساری سارد
لە ناو بەرائەتی منداڵیمانەوەڕا دێن
لە خەرەندی ڕابردوومانەوەڕا دێن
لە هەموو ئەشکەوتێکەوەڕا دێن
لە دەرگا و پەنجەرەکانەوە، لە ڕەفەی کتێبەکانەوە
لە درزی قەڵەمەکانەوە، لە منارەی مزگەوتەکانەوە
لە پەیتوونی کڵێساکانەوە ڕا دێن
پیاوەکانی جەنگەڵ
هەمیشە لە تەمەوە دێن بۆ تەمتوومان
لە کوێ حەرفی کازیوە هەبێ لەوێوە دێن
نایەڵن سپێدە هەڵبێ
کە دنیا هەمووی تژی نوور بوو
ئەوان چەپك چەپك
دەیانچنی و دەیانخستەوە ناو دۆزەخ
لە قووڵایی دیرۆکەوە، کە حەرف حەرفیان ئەزبەرە
لە ڕەشەبا و ڕەهبەت و ڕمانەوە دێن
کە تاڵ تاڵ تاریکییان چنیوە

لە دەرگای هەزار دەری گومانەوە دێن
کە ڕێ ڕێ شارەزای دەروونن
لە شەوەزەنگ و شەبەیخوونی تۆفانەوە دێن
کە باوەش باوەش خنکانیان پێیە
پیاوەکانی جەنگەڵ هەمیشە
لە نێو پاوانی گوناهەوەڕا دێن
لە نێو شەوی شەهلا و شەهێن، شڕ و شەپال و شەکەتن
لە نێو ڕم و ڕمبازیدا ڕەوت و ڕێباز و ڕەهزەنن
لە نێو زریان و زێراب و زەنەکدا زاوزێ دەکەن
لە نێو کوشتاری کازێوە و کەزیی کاڵ و
کل و کانیی کامداران
پیاوەکانی جەنگەڵ هەمیشە حەزیان
لە بریسکە و زرمەی شمشێرە
لە نێو کووچەکانی جەستەدا حەماسیان دادەکەوێ و
شەهوەتیان بەتاڵ دەبێ
لە تاریکی و پشت پەردەکان نەخشەی خۆیان دادەڕێژن
تا چەقۆکان بەسەر پشتی سەدەکانی ناوەڕاستدا
بگوازنەوە ناو ماڵی جوانی
دە دە، بیست بیست، کۆمەڵ کۆمەڵ، لەشکر لەشکر
وڵات وڵات، قاڕە قاڕە
لە ژێر تریفەی مانگەشەو کۆدەبنەوە

تا دەمی تەورەکان تیژکەنەوە
بچنەوە سەر تەهارەت و پاکیزەیی
پیاوەکانی جەنگەڵ وەك ڕم وان
هەمیشە لە ڕۆح لانە و
لە ژێر پڕووشەی خوێن سەما دەکەن
پیاوەکانی جەنگەڵ شەوانە خۆیان و کەوڵی گورگ
دەچنەوە بێستانی ئاسمان و شەمامەی ستێران دەدزن
داسی ڕق تیژ دەکەنەوە و تریفەی مانگ دادەپاچن
بەڕۆژ دەچنەوە لای ئاسنگەرەکانی زوڵمەت
داو داو دەیانکەن بەشمشێر
لە کەنارەکان هاژەی ڕووبار کۆدەکەنەوە
خوڕ خوڕ دەیانکەن بەئاژێر، ترس و گومان دەبەشنەوە
ورشەی گەڵا و شنەی ماندوو
لە بوتڵەکانی شەراب دەکەن
بەڕۆژ دەیانکەن بەژەهر
دابەشی سەر باخچەکانی شاری دەکەن
پیاوەکانی جەنگەڵ هەمیشە لە تاریکترین ئەشکەوتدا
لە بڵندترین بورجی شار، لە ناو قووڵترین چاڵی بیر
لە مەیدانی گەرمترین جەنگی بێهوودە
نەخشەی خۆیان دادەڕێژن
نەخشەیەك بۆ ڕۆحی مرۆڤ

تا سەر زەوی چۆڵ بێ لە خەون
نەخشەیەك بۆ گەردنی گوڵ
تا سەر زەوی چۆل بێ لە عەشق
نەخشەیەك بۆ باڵای جوانی
تا سەر زەوی چۆل بێ لە ڕووناکی
نەخشەیەك بۆ بۆنی کتێب
تا سەر زەوی چۆڵ بێ لە بەها
پیاوەکانی جەنگەڵ وەکو ئەبەنووس وان
هەرگیز لە شەو جیا ناکرێنەوە
پیاوەکانی جەنگەڵ حەربان، حەربا ئەمانی بۆ نییە
پیاوەکانی جەنگەڵ چەند ناشیرینن، دەڵێی لە
دۆزەخەوە هاتوون
پیاوەکانی جەنگەڵ کیمیازانن دەڵێی کیمیاگەرن
پیاوەکانی جەنگەڵ هەمیشە تەونێکیان لەسەر شانە و
لە ژێریشیەوە نارنجۆك
ئای پیاوەکانی جەنگەڵ چەند زۆرن
دەڵێی لەشکری دەجالن
ئای پیاوەکانی جەنگەڵ چەند کەمن دەڵێی هیچن
هەندێ جار لە خۆرهەڵاتەوە دێن
هەندێ جاریش لە خۆراوا
هەندێ جار لە باکوورەوە دێن

هەندێ جاریش لە باشوور
دێن، دێن، دێن
لە سەرەوە، لە بنەوە، لە ناوەندەوە، لە پەڕگەوە
جەستەکانیان هولامین، بەهەموو شوێنێکەوە دەچن
پیاوەکانی جەنگەڵ مایەی گریانن
هەموو شتێکیان لا دەست دەکەوێ
ژەهر، گوللە، چەقۆ، شمشێر
تیر و کەوان، کۆت و زنجیر
بڵندن، نەوین
بەڵام ئەوەی پیاوی جەنگەڵ ڕێی پێ نابا
پاکی و گوڵە، عیشق و ئەوین

سوندسییەکان

1

کە ئێوە جێدێڵم، ڕێبواری ناوەختەم لای ئێوە
هەر بۆیەش دەچمەوە لای گۆڕی دۆستانم
دەزانم ڕۆژێ دێ میوانی ئەبەدی ئەوانم

2

تەواری تاوێر و ناو تەمی ترۆپکان
شەرمنن پەی نابەن بەپاوانی پیریم
کە تافتەی ڕۆحی خۆم لە چاویان شووشتەوە
بوومەوە مناڵەکەی جاران و
تك تك شیر لە گۆپکەی زمانم هەڵڕژا
چوومەوە یۆتۆپیای جارانم

3

تاوێ باران لە تارای تابان بانگ دەکەم
وەرەوە مەرجانی ئاسمانی
بەرامە و بەهمەن و بادام و باقەبێن
داسماڵ و داب و دادی خۆمان
بەینەوە دارستان
لە مەستی مەلەی مانگ و

لە بادی بەهێدا باڵ بگرین
لە جوانی و جیلوەی جامی سەفا بخۆینەوە
4
با لە باڵام لوولدەم
کۆشێ لە کراس و کینواڵی کێوەکان دەلوێنم
بۆ تەرمی تاگرتووی ئازیزێ
هاودەم بوو بۆ ڕۆحی شکاوم
مشتێ ماچ لە ماتابی مارسیس بۆ دڵم دەهێنم
ئەو دڵەی شووشە بوو شاشەوقێ شکاندی
ئەو دڵەی لە زەردێنەی زیبای زەهمان بوو
برینی بازوبەند باڵی کرد
6
چەند چەمێ چەمانە لە چوارینی چاوی چوارشەممە
دەنێرمە لای کچانی بابل
کچانێ بەتەنها دووجاران لە دەرگە ترازان
جارێکیان ئاسۆیی شوو دەکەن
جارێکیان ستوونی کە دەمرن
شای بابل بۆ خاتری ئەمیهیا نائومێدی کردن
کە تووشی تەماشا و تەلاری میدیا بوو
باخی هەڵواسراوی بۆ باڵای دروست کرد

فریا نەکەوتین ئەی دۆست

1

ئەوە چ قەدەرێکە نەمریمان لە بنی مەحاڵ دۆزییەوە
لەسەر زەویمان فڕێدا
ئەی پرسەدارترین کاژ و پڕ شکۆدارترین زێوانم
ئەوە چ پەندێکە شەلاڵی شەهد و شەهادەت
لە مەڕمەڕی جەستەکانی خۆمان نووسی و
بەپاچی ڕم و تیری گومان هاتین و ڕەشمان کردەوە

2

چەند حیکمەتە
واز لەو شمشاڵە بێنی و بیخەیتەوە کەمەری خۆت
کە دەبینی ڕۆما گڕی تێ بەربووە و زەنگی کڵێسا گریانە
ئەوە نییە کتێبەکان کڵپەیانە
زەوی خاڵی دەکەن لە حیکمەت

3

چەند حیکمەتە دەست لە گۆرانی هەڵگری و
لە دوورەوە سەیری کۆشکە تاق بەرزەکانی قەلاکەی
دەڵێی پەیکەرێکن لە سام و قەڕنەفولێکن لە دووکەڵ
ئەوە چ قەدەرێکە ئەو شارە هێندە هەناسەی سوارە
فریا نەکەوتین ئەی دۆست پەنجەرەکان بکەینەوە

تەیری کوێستانیش تێپەڕین

4

چەند حیکمەتە دەست لەو خەونانە هەڵگری کە

دەبینی

زولفەقارەکەی دیموکلیس بەسەر تەختی تەوێڵتەوە

ئاهی کۆترە کێویلکەکان ڕایگرتووە

ئەی ماتەمترین ئازیز و ڕەوحانیترین شکۆدار

ئەوە چ قەدەرێکە دەستی ناوەتە نێو دەفەی

ئەندێشەمان

ئاوا ڕۆحمان پڕوکاوە

5

ئەی تاقانەترین هاوڕێم و بێهوودەترینی هەمووان

کە سەر و ڕیشت خەم نەبا

عومر هەرگیز نەیدەبردەوە بەفرستان

ئەی قەدەریترین ئینسان